

TEKST: MARIANNE VESTERGAARD ■ FOTO: RASMUS FLINDT PEDERSEN

På papiret er det råstofministeren, der bestemmer over Grønlands undergrund og dermed landets fremtid. Men meget tyder på, at **beslutningerne reelt tages i det skjulte af den magtfulde departementschef.** Og med lukketheden følger en overhængende fare for korruption

Mineluften er kold og klam inde i bjerget. Her er mørkt. Osen fra dieselmotorerne river i næsen og bliver først synlig, når lyskeglen fra en pandelampe flakker forbi. Maskinerne og mændene arbejder døgnet rundt med at trylle granit om til guld herinde, hvor 37 km utrolig hullet vej snor sig rundt og rundt som i et sneglehus.

Minearbejdet er beskidt og hårdt. Vi er i den eneste aktive mine på verdens største ø, men grønlænderne vil gerne have mange flere miner. Når de kigger i krystalkuglen, skimter de en indbringende råstofindustri, der på den ene side kan redde landet ud af en økonomisk knibe og på den anden side bringe drømmen om selvstændighed nærmere virkeligheden.

Men selv den skarpe pandelampe har svært ved at trænge gennem det mørke, der indhyller Departementet for Erhverv og Råstoffer, når det kommer til, hvordan de vigtige beslutninger om landets fremtid bliver truffet.

Åbenhed efterlyses

ARKIVFOTO AF JØRN SKOV NIELSEN, der nægtede at lade sig fotografere, da Magasinet EKSTRA mødte ham. Den 53-årige departementschef blev cand.polit. i 1989, og som nyuddannet rejste han til Grønland og blev fuldmægtig i det daværende Hjemmestyre. FOTO: MARIE HALD

Forsikrings-selskabet Lloyd's of London udgav i april 2012 en rapport, der konkluderer, at der vil blive investeret mere end gigantiske 550 milliarder kroner indtil 2022 alene på at efterforske og udvinde olie og gas i de arktiske egne.

Alle investeringer kommer naturligvis ikke Grønland til gode, men landet kan se frem til investeringer i minedrift, hvor guld og zink har fået grønt lys, mens rubiner, jern, zink, bly og sjældne jordarter meget snart får myndighedernes blå stempel.

DET ER RASTOFSTYRELSEN under Departementet for Erhverv og Råstoffer, der bestemmer, hvem der får lov til at bore efter hvad og hvorhenne. Men administrationen på området er uigennemsigtig og bliver kritiseret for at være lukket i Transparency Greenlands rapport fra 2012. Organisationen arbejder for åbenhed, der blandt andet mindsker risikoen for korruption. Og på grund af de store summer er netop råstofområdet i farezonen for korruption, og risikoen vokser i takt med budgetterne.

» Han bestemmer reelt over området, der skal sikre vores fremtid

I toppen af departementet sidder Jørn Skov Nielsen, der i 2004 begyndte i det daværende Råstofdirektoratet. På det tidspunkt havde to embedsmænd adgang til ministeren, men i dag sidder han enevældig tilbage. Samtidig er hans område udvidet fra råstoffer til at omfatte erhverv.

Berlingske Tidende har tidligere kaldt ham 'Grønlands oliezar' og 'skyggeråstofministeren', mens andre i Nuuk slet og ret kalder ham 'byens mest magtfulde mand'. Af samme årsag har ingen over for Magasinet EKSTRA lyst til at stå frem og kritisere ham med navn, fordi de frygter, at han vil ødelægge deres karriere og muligheder i øvrigt.

'Han styrer ministeren fuldkomment'. 'Han bestemmer reelt over området, der skal sikre vores fremtid'. 'Han har fået politikerne til at forstå, at hvis de vil redde landet økonomisk, så er de nødt til at gå via ham'. Sådan lyder blot et par af de mange kritiske røster fra flere centralt placerede kilder, der jævnligt har med det råstofpolitiske område at gøre.

Organisationer, foreninger og en forsker har haft svært ved at få aktindsigt, men også øverst i den tidligere regering har adgangen til information været besynderlig.

ET EKSEMPEL PÅ, hvordan det topstyrede departement holder oplysninger tæt til kroppen, var, da den forhenværende landsstyreformand Kupik Kleist var ude at rejse, og vicedlandsstyreformand Jens B. Frederiksen overtog styringen af landet imens. Selv om han var den øverste ansvarlige for både det politiske og administrative system, kunne han ikke få oplysninger fra Råstofstyrelsen. Han måtte først pænt ringe til departementschefen, der var på samme rejse som landsstyreformanden.

– Vi har indtil nu haft en kombination af en meget stærk embedsmand over for en for-

holdsvis svag minister i den tidligere regering, og det giver embedsværket meget magt. I den nye regering har mange medlemmer ikke været politikere før, og de er nærmest hevet ind fra gaden. Og lige så snart de har fået magten, bliver de nervøse og fuldstændigt afhængige af deres embedsfolk. Derfor er det let for embedsværket – bevidst eller ubevidst – at sætte sig på politikerne. Ligesom det er let for de folkevalgte at falde i den grøft, hvor de læner sig for meget op ad embedsfolkene, siger Anders Meilvang, der er formand for Transparency Greenland.

Han ryster på hovedet ad nogle af de møder, han har deltaget i med den tidligere råstofminister og Jørn Skov Nielsen.

– Der var ingen reel dialog, for hver gang vi spurgte om noget, kunne vi se, at der gik sedler fra departementschefen op til ministeren. Helt absurd. Og det er det problem, der opstår, når der er ikke rutinerede politikere over for alt for rutinerede embedsfolk.

Ligesom den tidligere vicedlandsstyreformand kunne Ekstra Bladet heller ikke få oplysninger direkte fra Råstofstyrelsen. Basale oplysninger som eksempelvis, at antallet af licensansøgninger til mineraler er steget fra 17 til 150 på ti år, kunne ikke gives uden departementets velsignelse.

DET ER FRA TREDJE SAL i det nybyggede Nuuk Center, Jørn Skov Nielsen regerer over Departement for Erhverv og Råstoffer. Også rent fysisk er Råstofstyrelsen placeret lige nedenunder på anden sal. Da Ekstra Bladet tropper op i de moderne, åbne kontorer, strømmer dagslyset ind gennem vinduerne fra gulv til loft. Den øverste chef har naturligvis sit eget gemak, der står tomt, da vi indfinder os til audiens til aftalt tid.

» Så snart de har fået magten, bliver de nervøse og fuldstændigt afhængige af deres embedsfolk

– Det må være en misforståelse, for jeg har et andet møde nu, siger Jørn Skov Nielsen foran sit øde kontor og virker ikke, som om han forsømmer noget et andet sted. Sekretæren, som vi har aftalt tid, sted og emne med, er pludselig blevet syg, så hun er overhovedet ikke til stede. Det var hun ellers et par timer tidligere, da vi mailede med hende omkring interviewet med Jørn Skov Nielsen.

Han afviser et nyt møde med Ekstra Bladet, men vil prøve at skaffe en aftale med råstofminister Jens-Erik Kirkegaard.

Heldigvis er departementschefens sekretær tilbage på arbejde næste formiddag, da vi ringer og rykker for et svar. Hun meddeler, at Jørn Skov Nielsen har sagt, ministeren ikke har mulighed for et møde.

Efter Ekstra Bladet begynder at spørge efter Jørn Skov Nielsens privatadresse, sker der noget. Den raske sekretær siger, at det alligevel

JENS-ERIK KIRKEGAARD
ARBEJDEDE som projektleder i Tele Greenland, inden han blev valgt ind i Landstinget og blev minister for Erhverv og Råstoffer.
FOTO. BENJAMIN KÜRSTEIN

er muligt at møde ministeren, og vi tager derfor tilbage til tredje sal i Nuuk Center. Da fotografen vil tage et billede af Jørn Skov Nielsen, nægter han kontant og forlader ministerens hjørnekantor.

» Når en person har siddet i fem år, skal de flyttes, så de ikke kommer til at sidde der 25 år, som de sidder nu

SELV OM JØRN SKOV NIELSEN har forladt bygningen, virker det alligevel, som om han sidder med ved Jens-Erik Kirkegaards bord. Det nyvalgte regeringsmedlem, der tidligere kritiserede Jørn Skov Nielsen for at være for magtfuld, svarer udenom på konkrete spørgsmål.

Formanden for Transparency Greenland undrer sig over, at den nye minister ikke skifter departementschefen ud.

– Jeg forstår ikke, hvordan han kan beholde ham, efter han har kritiseret ham så voldsomt. En nem måde at ændre en administration på

er at ved at bytte lidt rundt på cheferne eller fyre dem. Når en person har siddet i fem år, skal de flyttes, så de ikke kommer til at sidde der 25 år, som de sidder nu. Ministerens holdning om mere åbenhed er god, men politikere skal dømmes på deres handlinger og ikke deres ord, siger Anders Meilvang.

Den umiddelbare reaktion på forslaget om at rykke rundt eller fyre nogle embedsfolk ser ud til at forvirre ministeren.

– Det er en ny idé for mig, og det kan godt være, man skulle overveje det. Men det kan jeg hverken sige ja eller nej til lige nu, siger Jens-Erik Kirkegaard.

Og netop åbenhed og gennemsigtighed eller mangel på samme ville Ekstra Bladet også gerne have talt med Jørn Skov Nielsen om. For godt nok har de folkevalgte mange kasketter, men måske er det mere interessant at zoom ind på de magtfulde embedsmænd.

Adskillige henvendelser om at få kontakt med departementchef Jørn Skov Nielsen er de seneste uger blevet mødt af tavshed. Telefonen bliver ikke besvaret, og samme skæbne lider vores mange mail-henvendelser.

Ministeren: Det er begrænset, hvad jeg kan gøre

Grønlands nyudnævnte råstofminister var indtil landstingsvalget 12. marts 2013 et ubeskrevet blad i politik. I valgkampen slog 38-årige Jens-Erik Kirkegaard blandt andet på tromme for mere åbenhed.

Hvordan vil du sikre et mere åbent departement?

Hjemmesiden er et vigtigt redskab. Her kan alle se rammeloavgivningen og de forskellige licenser, hvem de er givet til, og hvornår de udløber. Samtidig vil jeg som minister svare på pressens spørgsmål og være mere synlig i medierne.

Det lyder godt, for jeg har haft svært ved at få dig i tale; hvordan hænger det sammen?

Denne her stol er meget interessant for pressen i disse år, og vi har måttet vælge, hvem vi kunne få tid til. Det har været nødvendigt med en liste, hvor prioriteringen har været grønlandske medier først og så udenlandske i anden række.

Jeg fik at vide, det var departementschefen, der havde besluttet, du ikke skulle stille op?

Det er spekulation, som jeg ikke vil svare på. Hvad departementschefen beslutter, det har ikke noget med mig at gøre som sådan, for jeg bestemmer selv, hvem jeg vil mødes med. Du skal ikke tro så meget på spekulationer.

Før du blev minister, kritiserede du din nuværende departementschef for at have for megen magt. Hvad vil du gøre ved det?

Jeg ved ikke lige, om det var møntet på departementschefen, men nok mere central-administrationen. Og her har de tidligere politikere en del af skylden, for de har været for usynlige i pressen.

Hvordan vil du sikre dig, at du kan matche din departementschef?

Det er jo individuelt, hvad man som politiker har af erfaringer og muligheder. Det er også en del af demokratiet, at en almindelig borger med politiske målsætninger kan blive valgt. Og så er det embedsværket, der tager sig af den mere tekniske del af processen.

Jeg synes, du svarer udenom!

Det er også svært at sige noget om, for jeg satte mig først i stolen 5. april. Som politiker er min situation anderledes, end da jeg ene mand var kritiker. Nu er jeg med i et parti, med et partiprogram og et politisk bagland. Derfor er det begrænset, hvad jeg kan gøre og sige i forhold til tidligere.